

Fremsat den 17. november 2023 af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) og Astrid Carøe (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om forsøg med afsoning og varetægtsfængsling i straksfodlænke

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af indeværende folketingsår at iværksætte en forsøgsordning med straksfodlænke, der indebærer, at dømte i visse sagstyper kan påbegynde afsoning i fodlænke umiddelbart efter domsafsigelsen, og at tilbageholdelse med fodlænke i specifikke tilfælde kan erstatte varetægtsfængsling.

Bemærkninger til forslaget

Den foreslåede forsøgsordning

SF ønsker, at regeringen iværksætter en forsøgsordning med straksfodlænke, der muliggør, at dømte i visse sags typer starter afsoning i fodlænke umiddelbart efter domsafsigelsen, og at fodlænkestraffen indregnes i den samlede afsoningsperiode. Der vil skulle foretages en nøjere politisk afvejning af, hvilke sagstyper der egner sig til konceptet. Samtidig har SF noteret sig, at justitsministeren er åben over for at se på, om fodlænke kan være relevant som surrogat for varetægtsfængsling i specifikke tilfælde, hvis formålet med varetægtsfængslingen ikke forspildes (REU alm. del – svar på spørgsmål 693 (2022-23, 2. samling)), og SF mener derfor, at forsøg med straksfodlænke og fodlænke i varetægt i specifikke tilfælde bør igangsættes hurtigst muligt, idet det konkret og på kort sigt vil kunne frigøre et meget stort antal pladser i kriminalforsorgen, forbedre forholdene for indsatte og ansatte og dermed imødegå rekrutterings- og fastholdelsesproblemer, medføre en besparelse på op mod 127 mio. kr., eliminere risikoen for, at ofre konfronteres med gerningspersonen på gaden, efter at vedkommende er dømt, og ikke mindst give den dømte bedre mulighed for at komme videre med sit liv efter afsoning.

Baggrund

Siden 2018 har den gennemsnitlige belægningsprocent i kriminalforsorgens institutioner ligget på omkring 100 pct. (»Fakta om det uniformerede personale i kriminalforsorgen«, Fængselsforbundet, marts 2022). Den har dermed permanent været højere end den politisk aftalte målsætning om, at fængsler og arresthuse maksimalt må udnytte hhv. 96 pct. og 95 pct. af kapaciteten. En kapacitetsudnyttelse over 96 pct. betyder i praksis, at det kan være nødvendigt at bruge dobbeltbelæg i fængslerne, hvor to indsatte placeres i en fængselscelle, der kun er indrettet til brug af én person, for at sikre fleksibilitet og mulighed for flytning af indsatte fra f.eks. åbne til lukkede fængselsafsnit. Brugen af dobbeltbelæg er risikabel og farlig og kan ifølge Kriminalforsorgen føre til øget konfliktniveau og dårligere miljø for både indsatte og personale (REU alm. del – svar på spørgsmål 939 (2022-23, 2. samling)). Samtidig lider Kriminalforsorgens institutioner under betydelige rekrutterings- og fastholdelsesudfordringer. Ifølge Fængselsforbundet var der i 2015 1,4 indsatte pr. fængselsbetjent, mens det tal var steget til 2,1 indsatte pr. betjent i 2021, altså en markant forværring af den personalemæssige situation.

Forholdene i de kapacitetsmæssigt hårdt belastede institutioner under Kriminalforsorgen har i årevis kaldt på politisk handling, og af samme grund indgik en række partier i 2021 en ambitiøs flerårsaftale, der sikrede et historisk stort løft af kriminalforsorgen (»Aftale om kriminalforsorgens økonomi 2022-25« af 15. december 2021). I forbindelse med aftalens indgåelse varslede daværende justitsminister Nick Hækkerup (S), at der med aftalen ikke længere var plads til markante strafskærpelser, og at såfremt partier ønsker

strafskærpelser, må de også komme med en plan for, hvordan den ekstra strafmængde kan håndteres (»Fængselsaftale giver ikke plads til markante strafskærpelser, advarer minister«, jyllands-posten.dk, den 24. januar 2022).

Yderligere pres på kriminalforsorgen

Med overbelagte fængsler og et dalende antal fængselsbetjente mener SF, at det fortsat er svært at få øje på, hvordan der p.t. skulle være mulighed for at håndtere yderligere markante strafskærpelser, og SF savner flere og mere ambitiøse og realistiske bud på, hvordan regeringen vil håndtere en forventet ekstra strafmængde uden at sætte ånden i kriminalforsorgsaftalen over styr.

SF har imidlertid også noteret sig, at justitsministeren er meget opmærksom på de aktuelle udfordringer i kriminalforsorgen, herunder de pressede danske fængsler og arresthuse, og at han er åben over for alle forslag, der kan lette presset på fængslerne (REU alm. del – svar på spørgsmål 692 og 693 (2022-23, 2. samling)). Det fremgår ligeledes af den netop indgåede bandeaftale »Aftale om bandepakke IV – Trygge nabolag i hele Danmark«, at aftalepartierne noterer sig, at regeringen vil fremlægge et bud på en strafreform med henblik på generelt at forhøje straffene for alvorlig personfarlig kriminalitet og samtidig se på alternative straf- og afsoningsformer, herunder brug af straksfodlænke for andre end bandekriminelle.

Dømte venter på at afsone i stort omfang

I dag går et meget stor antal dømte rundt og venter på at kunne afsone deres straf. Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyser i et svar til Folketingets Retsudvalg, at der i 2022 var helt præcis 4.931 personer idømt en ubetinget fængselsstraf, som i en periode var på fri fod, mens de ventede på at komme til at afsone deres straf (REU alm. del – svar på spørgsmål 692 (2022-23, 2. samling)). Der er således betydelig risiko for, at et offer potentielt kan møde sin gerningsmand, dagen efter at den pågældende har fået en dom i retten og går rundt og venter på at afsone. SF mener, at det er krænkende for ofres retsfølelse, at der i dag er et stort antal dømte, som går frit rundt og venter på at afsone. Samtidig er det uholdbart, at den lange ventetid forhindrer den dømte i at komme videre i sit liv med arbejde, uddannelse og resocialisering i øvrigt.

Stort kapacitetspotentiale i straksfodlænke

Hvis dømte straks efter dom påbegynder afsoning og afsoner den første del af deres straf i fodlænke i stedet for at gå og vente på at afsone i fængsel, vil det potentielt kunne frigive et meget stort antal fængselspladser. Kriminalforsorgen estimerer, at såfremt den dømte vil skulle afsone hele perioden (fra domsafsigelsen, til afsoning i fængsel kan påbegyndes) med fodlænke og denne periode fratrækkes reststraffen, vil der være et årligt besparelspotentiale på intet

mindre end 394 belægsenheder i gennemsnit pr. dag. Ved en kapacitetsudnyttelse på 96 pct. svarer dette til 411 pladser i gennemsnit pr. dag (REU alm. del – svar på spørgsmål 692 (2022-23, 2. samling)). Der er i beregningen ikke medtaget egnethed i forhold til afsoning med fodlænke, herunder om den dømte har egnede bolig- og beskæftigelsesforhold. Der kan ligeledes være sager, hvor det af hensyn til den almindelige retsfølelse ikke vil være oplagt at bruge straksfodlænke. Imidlertid er potentialet selv med disse forbehold så betydeligt, at det bør afprøves som en forsøgsordning for at høste de nødvendige erfaringer og få et mere præcist bud på potentialet i ordningen og på, hvorledes en konkret model skal skrues sammen.

Betydeligt økonomisk potentiale

Foruden det store bruttopotentiale i forhold til fængselspladser er der samtidig et betydeligt økonomisk potentiale ved ordningen. Kriminalforsorgen estimerer, at der kan være et økonomisk bruttopotentiale på 162,7 mio. kr. årligt (REU alm. del – svar på spørgsmål 692 (2022-23, 2. samling)), og det er vel at mærke, efter at den almindelige pris for de ekstra fodlænker er regnet ind. Det skal her bemærkes, at beregningen er forbundet med en vis usikkerhed, idet der ikke er taget højde for eventuelle afledte merudgifter forbundet med en ny og udvidet brug af fodlænke.

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forsøg med afsoning og varetægtsfængsling i straksfodlænke.

(Beslutningsforslag nr. B 85)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.